

тнього рівня доходності і рентабельності аграрних підприємств усіх форм [5, с. 122-125].

Основними напрямками покращення фінансового забезпечення аграрного сектору є створення сприятливого клімату для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій і перехід до інноваційної моделі розвитку, державне сприяння підвищенню конкурентоспроможності сільськогосподарських товаровиробників, ефективне використання бюджетних коштів, вжиття заходів для усунення диспаритету цін на продукцію сільського господарства та матеріально-технічні ресурси для аграрного виробництва, створення умов для формування власних джерел інвестування, забезпечення довгострокової кредитної підтримки інвестиційних проектів, удосконалення механізмів надання агровиробникам лізин-

гових послуг, стимулювання залучення інвестицій у виробництво екологічно чистої та органічної продукції.

1. Вацька М.В. Інвестиційний клімат в АПК: тенденції і навірями поліпшення // Матеріали науково-практичної конференції "Формування конкурентоспроможності підприємств АПК в умовах глобалізації". – Полтава, 2007 – с.161-162. 2. Гаркуша О.М. Ринку АПК – належне регулювання / О.М. Гаркуша // Економіка АПК. – 2001. – №4. – С.48-50.
3. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року від 19.09.2007 р. № 1158 // rada.gov.ua. 4. Звіт про капітальні інвестиції (ф. 2-ін). – К.: Держкомстат України, 2009, – с. 3 // www.ukrstat.gov.ua. 5. Лайко П.А. Концептуальні положення державної фінансової підтримки розвитку сільського господарства / П.А. Лайко // Економіка АПК. – 1999. – №1. – С.122-125. 6. Статистичний збірник "Сільське господарство України", – К.: Держкомстат України, 2008, – с. 184 // www.ukrstat.gov.ua. 7. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики України: www.minagro.gov.ua.

Надійшла до редколегії 16.08.2010

Є. Марко, ст. наук. співроб.

РИНОК ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ: КЛАСИФІКАЦІЙНІ ОЗНАКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ

Розглянуто класифікаційні ознаки та організаційні передумови формування ринку економічної інформації в Україні. Підкреслена необхідність і важливість вироблення для цього державної стратегії.

The article deals with the classification features and organizational prerequisites of the market of economic information formation in Ukraine. The author makes emphasis on the necessity and importance of the state strategy development in this regard.

90-і роки минулого століття та перше десятиліття ХХІ ст. ознаменовані бурхливим становленням нової економіки, основаної на прогресивних інформаційно-телекомунікаційних технологіях. На Всесвітньому саміті з питань інформаційного суспільства (WSIS), що відбувся в Женеві в грудні 2003 р., містився заклик до держав і міжнародних організацій розробити ефективну методологію та відповідні стратегії, виділивши необхідні ресурси для забезпечення назрілих позитивних зрушень щодо розвитку інформаційного суспільства. Державні стратегії, що передбачають інноваційні засади формування інформаційного ринку, – реально унеможливають небезпеку "нової великої депресії ХХІ ст.", передвісником якої стала світова фінансово-економічна криза 2008-2009 рр.

Інформація (як і капітал) – наднаціональне явище. Завдячуючи інформаційному ринку, ми розуміємо, що живемо в одному глобальному світі, де економічна вигода, диктує політику кожної держави. Ринку економічної інформації, формуючись і застосовуючись у режимі державно-ринкової організації, виконує виключно важливі функції. *По-перше*, забезпечує відтворювальний процес базових сегментів і сфер національного господарства. *По-друге*, підтримує сталий взаємозв'язок і взаємодію національної економіки з управлінськими системами. *По-третє*, обслуговує міжнародні економічні відносини. Таким чином, ринок економічної інформації в сучасних умовах максимально обмежує економічну невизначеність та мінімізує макроситуативні ризики і завдяки цьому стає визначальною домінантою цивілізаційного розвитку.

Ринок економічної інформації являє собою сукупність ustalених принципів та правил, які визначають загальну атмосферу та розширене відтворення різнобічної інформації, а також підтверджує свою перспективну дієздатність шляхом застосування найбільш сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). При їх активному застосуванні виникають додаткові можливості для інтенсифікації макроекономічної інтеграції як по вертикалі, так і по горизонталі національного господарства. Отже, попит господарської практики усе більшою мірою диктує потребу в теоре-

тичних розробках ринку економічної інформації. Це відкриває додатковий шанс категорію "ринку економічної інформації" (яка поки що знаходиться на периферії наукових досліджень), врешті-решт, імплементувати в провідний корпус макроекономічного аналізу. Звідси випливає закономірна потреба в науковій розробці *стратегії розвитку* ринку економічної інформації – визначальної передумови формування інформаційного суспільства.

Саме ринок економічної інформації визначальною мірою зумовлює стале розширення макроінноваційної сфери, тобто перманентно відтворюваної системи наукоємних знань, інноваційних технологій, наукомісткого виробництва і водночас призводить до високого організаційно-управлінського забезпечення їх прикладного ефекту. Закономірний перехід сучасних макроекономічних систем в "інтравертну фазу" значно посилює потребу і суспільну вагу наукових досліджень ринку економічної інформації як полісистемної категорії та визначального фактору цивілізаційного розвитку національного господарства. Інформаційний ринок активно стимулює процес еманации розмаїтої інформації, породжує генерацію новаційних знань та наукових досягнень. Отже, ринок економічної інформації заслуговує усе більшої уваги з боку науковців, які досліджують теоретичні засади моделювання національної економіки, зокрема, розвитку інноваційно-інвестиційних процесів в умовах глобалізації інформаційного простору, а також макроекономічну архітектуру посткризового світу, шляхи модернізації національного господарства та інформаційні засади макроекономічної рівноваги в умовах наростаючої турбулентності глобальних процесів. Дослідження дає підстави вважати, що ринок економічної інформації, як багатоаспектна, макроекономічна категорія, поки що не займає вагомого місця в наукових дослідженнях вітчизняних учених. Найчастіше зустрічаються узагальнення та подання інформації (її сприйняття та розуміння) в суто журналістсько-полемічному варіанті. Натомість поза належною увагою серйозних дослідників все ще залишається його сутність, прями та опосередковані зв'язки, цільові функції, класифікаційні ознаки і саме категоріальне визначення.

Як макроекономічна категорія – це складний, інтегративний сигнальний механізм, який, *по-перше*, допомагає суб'єктам розмаїтих економічних відносин визначити й узгодити ключові потреби та інтереси і з тим вибрати і підлаштувати їх під певні ринкові ніші; *по-друге*, наявність та функціонування даної категорії відчутно зменшує загрозу макроекономічних ризиків; *по-третє*, дана система ринкових відносин зумовлює певний рівень оптимізації мотивів, напрямів та стратегічних цілей ведення економічної діяльності; *по-четверте*, виступає важливим інтеграційним комунікатором, що прориває національні кордони, змушує поєднувати міждержавні зусилля і таким чином адекватно реагувати на глобальні тренди. І, *насамкінець*, ринок економічної інформації, з одного боку, мобілізує назрілі дії та організаційно-управлінські маневри, а з іншого, – є інтегруючим (зв'язуючим) фактором, що окреслює найбільш оптимальні режими та механізми, завдяки практичному застосуванню яких держава здатна продукувати найбільш оптимальні стратегії макроекономічного розвитку.

Класифікаційними ознаками, які визначають категоріальну сутність ринку економічної інформації є: а) дихотомія невідчутності, невагомості, перманентності, нескінченності й невичерпності інформації; б) багатомірність та обов'язкова фіксація в системі макроекономічних потреб, а звідси можливість перманентного наповнення (збагачення) і водночас оновлення економічної інформації; в) несуб'єктивована (рефлексивна) фіксація інформації, а усе більш систематизовані інформаційні потоки й ініціація хеджування макроекономічних ризиків; г) мережева композиційність, яка реалізує себе як специфічна "нервова система" національного господарства, здатна до самоконтролю та самозахисту; д) активна віртуалізація фінансової інфраструктури та її похідних інструментів тощо. Класифікаційною ознакою також виступає та очевидність, що ринок економічної інформації є цивілізаційним комунікатором, який постійно генерує інтеграційні сили в умовах, коли світ породжує нові виклики, ризики й загрози, що впливають із "зіткнення регіональних локальностей" та їх інтересів. Також даний цивілізаційний феномен відіграє в національному господарстві пізнавальну, системоутворюючу, системоузгоджувальну (координуючу) роль. Саме, і в першу чергу, завдяки даному цивілізаційному здобутку формуються синергетичні потоки національної економіки, її інваріантність щодо якісної зміни масштабу та історично віддалених перспектив.

Зазначені класифікаційні ознаки (перелік яких можна було б продовжити) переконливо демонструють важливу функціональну роль ринку економічної інформації, замінити яку не в стані жоден з макроекономічних інструментів. Отже, цивілізаційно оформлений ринок економічної інформації – найкоротший шлях до оптимізації управлінсько-регуляторних систем та механізмів для їх ефективної макроекономічної взаємодії у рамках національного господарства. Саме інформаційний ринок визначальною мірою зумовлює стале розширення макроінноваційної сфери, тобто перманентно відтворюваної системи наукоємних знань, інноваційних технологій, наукоємного виробництва і водночас призводить до високого організаційно-управлінського забезпечення їх прикладного ефекту. Отже, ринок економічної інформації – визначальний сегмент (ядро) інформаційного забезпечення економічної системи, її сфер, сегментів і різновидів господарської, підприємницької діяльності та бізнесу.

Нами відстоюється важливість позиції, що ефективно застосування ринку економічної інформації передбачає обов'язкове дотримання таких умов: а) актуальність, повнота, вчасність та вірогідність інформації, що

використовується; б) недопущення несанкціонованого розповсюдження, використання і порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації; в) виключення негативних наслідків практичного застосування інформаційних технологій у відповідних галузях та сферах національного господарства.

Отже, доцільність і неминучість активного використання (а звідси й наукового вживання) даного категоріального утворення обумовлюється такими концептуальними чинниками. *По-перше*, сучасний цивілізаційний розвиток зумовив потребу в пошуку терміну, здатного адекватно відображати і характеризувати ті якісні й системні зміни, що інтенсивно відбуваються в його базовій складовій – економіці. *По-друге*, вступ ринково розвинутих країн в інформаційну епоху означає не просто активний розвиток комп'ютерних технологій та Інтернет-комунікацій, а застосування таких інтелектуальних здобутків, які висуюють на чільне місце глобалізаційні пріоритети економічних устремлень. *По-третє*, виходячи з наростаючої тенденції збільшення кількості інформаційно-насичених продуктів та послуг, що ретранслюються електронним способом, активно формується нова парадигма відносин в економічній системі, що актуалізує суто інноваційні джерела оновлення мікро- і макроекономічних процесів. *По-четверте*, визначальну роль у сучасних товарно-грошових відносинах відіграє не стільки право розпоряджатися чи скористатися відповідним набором економічної інформації, скільки здатність своєчасно ("на випередження") її отримати. *По-п'яте*, ринок економічної інформації першочергово виконує практичну, прикладну функцію – є найбільш суттєвим підґрунтям при виробленні й прийнятті регулятивно-управлінських рішень практично в усіх сферах господарювання, підприємництва і національної економіки. У кінцевому підсумку, ринок економічної інформації націлений першочергово (так має бути) виконувати інструментально-прикладні завдання заради ефективного розвитку національного господарства, які усе більшою мірою вписуються в цивілізаційні критерії та стандарти.

Ці ж обставини актуалізують потребу у розробці та практичному здійсненні державної стратегії щодо формування дієвої інституційної системи, яка переслідуватиме мету створення високопродуктивного інформаційного середовища, у тому числі першочергово здійснюватиме реальну підтримку економічного інформаційного ринку.

Організаційні засади формування інформаційного ринку в національному господарстві передбачають послідовне застосування адекватної системи прогностико-діагностичних моделей. Модель *системно-ситуаційного управління* ринком інформаційних продуктів та послуг, як макроекономічним об'єктом цілеспрямованого розвитку передбачає чітко орієнтуватися: по-перше, у просторі граничних ресурсів (час та знання), по-друге, в можливих у даній конкретній ситуації межах його розвитку (межа досконалості та межа безпеки), по-третє, часових ситуаційних станах (поточний, минулий, майбутній). Модель *концептуально-інформаційного моніторингу* з метою уникнення (або подолання) невизначеностей граничних і ситуаційних станів розвитку інформаційного ринку дозволяє шляхом кількісного та якісного аналізу, а також випереджаючого визначення можливої динаміки економічних параметрів і показників розвитку об'єкта моделювання, обґрунтувати (і це головне) закономірності, тенденції, пріоритети процесів, що стають основою посилення організаційно-управлінського впливу щодо запобігання критичним ситуаціям та небезпекам у національному господарстві. Модель *багатофакторних розрахунків* відкриває додаткові можливості для своєчасного здійснення необхідних розра-

хунків найбільш ймовірних цінових амплітуд і, таким чином, забезпечує екстремум базових макроекономічних показників. У дисертації проаналізовано функціонування трисекторальної (сегментної) моделі, застосування якої зумовлює: *по-перше*, становлення основних економічних галузей з виробництва та розподілу інформації, що першочергово використовується урядом; *по-друге*, розширення номенклатури та асортименту інформаційних послуг для товаропродукувочої сфери; *по-третє*, створення широкої мережі інформаційних засобів на регіональному та міжрегіональному рівнях.

Ми консолідуємося з тими дослідниками й авторитетними вченими (О.І.Некпеса, Ю.М.Пахомов), які вважають, що інформаційно слабко озброєні й інноваційно незабезпечені (незахищені) держави сьогодні стикаються з таким явищем, яке умовно можна назвати "інформаційно-інноваційним імперіалізмом". Попри ідеологічного навантаження, дане явище заслуговує саме на таку оцінку у зв'язку із зростанням міждержавної нерівності та безпрецедентної соціальної маргіналізації у планетарному масштабі. Країни, які упускають можливість або нездатні продукувати й ефективно застосовувати найсучасніші знання та інформаційні технології приречені на постійне й стабільне технологічне та економічне відставання, тобто на геоекономічне відставання кумулятивного характеру й цивілізаційну безперспективність, а з часом – на історичне зникнення. Пролонгація звичної політики залишає нашій державі роль залежного (від іноземних продуцентів) користувача, а не ідеолога і розробника сучасних ІКТ. Тому Україна приречена у найтисливіші терміни органічно поєднати

два фактори цивілізаційного розвитку – інформаційні новації та високе організаційно-управлінське забезпечення їх прикладного ефекту. Навіть за явних перепон на українських теренах (певна неорганізованість, відсутність гнучких важелів управління, недостатня інформаційна озброєність керівників вищого рангу) перехід до найбільш інноваційних форм розвитку національної економіки є неминучим.

1. Береза А.М. Інформаційні системи і технології в економіці. Навч. метод. посібник / А.М.Береза. – К.: КНЕУ, 2002. – 80 с. 2.Берн П. Как выглядит будущее из Давоса? Пер. с англ. / Питер Берн. – М.: Мысль, 2006. – М.: Финансы, 2009. – 174 с. 3.Бернанке Б. Последствия финансовых потрясений остаются неопределенными / Бен Бернанке. – <http://www.quote.ru/stocks/news/2007/10/16/31673759.html>. 4.Бобылева М.П. Новые возможности управленческой интеграции в условиях применения корпоративных информационных технологий // Проблемы теории и практики управления. – 2007. – № 4. 5.Буш Т. Типологизация, индификация и диагностика кластеров предприятий: новый методологический подход // Вопросы экономики. – 2010. – № 3. – С. 122. 6.Брожек Л.Л. Проблема интеграции до мирового информационного простора как складовая национальной политики // Экономический часопис XXI. – 2010. – № 3-4. – С.42-46. 7.Бурлачков В. Турбулентность экономических процессов: теоретические аспекты // Вопросы экономики. – 2009. – № 11. – С.93. 8.Марко Є.І. Ринок економічної інформації в Україні: стан, виклики, стратегія розвитку / Є.І.Марко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 8. – С. 18-28. 9.Марко Є.І. Ринок економічної інформації: необхідність державної стратегії формування та розвитку / Є.І.Марко // Економіка ринкових відносин. – 2010. – № 5. – С. 38-46. 10.Марко Є.І. Ринок економічної інформації як системне утворення сучасного господарства / Є.І.Марко // Економіка і управління. – 2010. – № 2. – С. 43-49. 11.Марко Є.І. Інформаційний ринок: проблеми застосування у фінансовій системі України / Є.І.Марко // Банківська справа. – 2010. – № 1. – С. 53-58. 12.Марко Є.І. Необхідність і проблеми формування інформаційного ринку: глобалізаційний вимір / Є.І.Марко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 12. – С. 19-25.

Надійшла до редакції 16.08.2010

А. Дишлева, асп.

АНТИКРИЗОВА БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Досліджено зарубіжний досвід реалізації державної антикризової політики. Визначено основні напрями бюджетної політики України в умовах кризи.

The article considers international experience of antirecessionary policy implemented by the governments. Key strategies are defined for the Ukrainian budgetary policy under crisis.

У сучасній літературі, незважаючи на давню історію виникнення та періодичне повторення кризових явищ, поки що немає загально визнаного уявлення про антикризову політику держави. Дослідженню кризових явищ присвячено праці українських вчених: О. Барановського, В. Геєця, Т. Вахненко, С. Корабліна, І. Луніної та ін., над розробкою концепції антикризового управління працюють і російські вчені: В. Данилов-Данильян, В. Кашин, Е. Коротков, Г. Попов, О. Сухарев та ін. Разом з тим, деякі проблеми антикризового управління досі ще не достатньо вивчені, зокрема, це стосується ролі державного бюджету у реалізації антикризової політики. Метою статті є визначення напрямів підвищення ефективності бюджетних інструментів антикризової політики держави в Україні у контексті зарубіжного досвіду.

Досвід боротьби із кризами, їх причинами та наслідками, передбачення та попередження їх загроз має давню історію. Але, як показує час, не завжди спрацюють ті заходи виходу із кризи, які були ефективні раніше. Це пояснюється тим, що ринковій економіці властива циклічність її розвитку, виникнення криз є об'єктивним явищем, але економічний розвиток відбувається не "по колу", а "по спіралі". Фаза спаду змінюється фазою депресії (стагнації), потім відбувається поживлення, за ним знову іде зростання. Зростання, що виводить економіку на новий рівень у її поступальному розвитку, готує підґрунтя для вже нової, періодично виникаючої кризи. Існування об'єктивних законів ринку не означає,

що відпадає необхідність антикризового управління, оскільки глибина, характер та тривалість кризи залежать саме від ефективності управління, спроможності передбачити та пом'якшити кризу, вміння використати її у цілях розвитку. Враховуючи те, що проблеми антикризового управління в Україні все ще знаходяться на стадії активної розробки, важливе значення має вивчення зарубіжного досвіду виходу країн із криз не для його копіювання, а з метою уникнення помилок минулого та вироблення власної концепції і стратегії ефективного антикризового управління.

Як свідчить історія, багато країн протягом свого соціально-економічного розвитку зіткнулися із фінансовими потрясіннями, глибокими спадами виробництва, масовим безробіттям, гострими соціальними та політичними конфліктами. Якщо одні країни доволі швидко та з мінімальними втратами виводили свої економічні та соціальні системи із кризового стану, то для інших вихід із економічних криз був дуже складним та затяжним.

Як відомо, у кінці 20-х – початку 30-х рр. ХХ ст. глибока криза паралізувала економіку США. і засвідчила хибність абсолютизації ринкового саморегулювання економіки. В основі "нового курсу" Ф.Д. Рузвельта лежали теоретичні погляди англійського економіста Дж. М. Кейнса стосовно необхідності державного регулювання капіталістичної економіки у поєднанні з розвитком ринкових відносин. Для стабілізації стану грошово-кредитної сфери було прийнято ряд законів у банківсь-